

Mitä kuolemanpelko on?

Kuolemanpelko on ihmiselle tyypillinen asia

***Tanatofobia* (kuolemanpelko)**

→ Ei erillinen mielenterveyden häiriö

→ Esiintyy usein erilaisten mielenterveyden häiriöiden kanssa

→ Oireita: sairaudenpelko; elämänilon menetys; kuoleman alituinen murehtiminen; pakkotarkastustoiminnot (esim. ruumiinoireiden alituinen etsiminen); pakkomielle terveyttä koskeviin asioihin (kuten horjumaton usko terveystuotteiden hyötyyn)

→ Taustalla erilaisia syitä

Mitä kuolemanpelko on?

Kuolemanpelko on ihmiselle tyypillinen asia

Esiintyvyydestä:

Vaikka yleinen eli haitattomampi kuolemanpelko on melko yleistä, haitallinen kuolemanpelko ei ole kovin yleistä.

(Eräs tutkimus: noin 4 prosenttia raportoi olevansa paljon enemmän ja noin 10 prosenttia hieman enemmän huolissaan omasta kuolemastaan kuin muut. (Milosevic 2015) Toinen tutkimus: 16 prosenttia osallistujista raportoi kokevansa kuolemanpelkoa ja 3.3 prosenttia voimakasta kuolemanpelkoa (Furer et al. 2007).

Naiset kokevat kuolemanpelkoa enemmän

Ikä laskee kuolemanpelon esiintyvyyttä

Korkeampi sosioekonominen status ja vakaat perhesuhteet ovat yhteydessä kuolemanpelon pienempään esiintyvyyteen

Voimakkaampi uskonnollinen vakaumus ja uskonnon harjoittaminen eivät vähennä kuolemanpelon esiintyvyyttä. Toisaalta uskonnollisen vakaumuksen ja kuolemanpelon yhteys on monimutkainen, koska uskonnollisuuden laatu voi joko lisätä tai laskea kuolemanpelon esiintyvyyttä

Mitä kuolemanpelko on?

Kuolemanpelko on ihmiselle tyypillinen asia

Kuolemaan liittyvät kysymykset ovat ns. ihmisyyden perimmäisiä kysymyksiä

Kuolemaan liittyviä filosofisia kysymyksiä ovat mm. seuraavat:

Miten kuolema määritellään?

Onko kuolema paha asia?

Onko ihmisellä velvoitteita kuolleita kohtaan?

Tuleeko rikoksesta rangaista kuolemalla?

Onko itsemurha tai eutanasia moraalisesti väärin?

(Rantanen ja Räikkä 2014, luku "Kuoleman filosofian kysymyksiä")

Mitä kuolemanpelko on?

Kuolemanpelko on ihmiselle tyypillinen asia

Nagel: kuolema ei paha vaan luonnollinen asia!

Kuolema on paha asia ainoastaan siinä mielessä, että se riistää kaiken sen hyvän, mitä jäljellejäänyt elämä olisi saattanut sisältää (Nagel 1970, 1 ja 2)

Mitä kuolemanpelko on?

Kuolemanpelko on ihmiselle tyypillinen asia

Kysymykseen kuolemanpelon yleisyydestä antiikissa on hankala:

Materiaalia hävinnyt

Kuolemanpelkoa ei ole dokumentoitu

Antiikin kuolemanpelkoa on tutkittu vähän

Lucretius ja kuolemanpelon turhuus

Epikuros

On mieletöntä pelätä kuolemaa. Eihän kuolema aiheuta tuskaa tällä hetkellä, vaan vasta tulevaisuudessa. Ja mikä ei vaivaa tällä hetkellä saa aikaan vain perusteetonta ahdistusta kun sitä odottaa.

Onnettomuuksista kauhein, kuolema, ei merkitse meille mitään, koska kun olemme elossa, ei kuolema ole meissä; kun kuolema on tullut, meitä ei enää ole. [...]

Ihmisten enemmistö pelkää kuolemaa, koska pitää sitä suurimpana onnettomuutena; toisaalta monet valitsevat kuoleman paetakseen elämän kauheutta.

Mutta viisas ihminen ei torju elämää eikä pelkää kuolemaa. Elämä ole hänelle uhka eikä hänestä olemattomuus ole paha asia. (Epikuros 2006, 60.)

Lucretius ja kuolemanpelon turhuus

Epikuros

Kuolemaa ei tule pelätä, koska kuolema ei kosketa ihmistä

Kuolema ja elämä ovat toisensa poissulkevat asiat

→ Kuolema ei merkitse ihmiselle mitään

Kritiikki: poistaako tosiaan kuolemanpelon?

→ Kohdistuu myös Lucretiuksen näkemykseen

Lucretius ja kuolemanpelon turhuus

Lucretius

DRN:n kolmas kirja (Baileyn (1950) jaottelu):

Johdanto, säkeet 1–93: Epikuroksen ylistys; kuolemanpelko)

Sielun olemus ja rakenne, 94–416: sielun aineellisuus; mielen ja sielun yhteys; mielen ja sielun aineellisuus; mielen ja sielun rakenne; sielun kehon yhteys)

Sielun kuolevaisuuden todistukset, 417–829: sielun kuolevaisuutta vastaan; sielun aiempaa olemassaoloa vastaan; yleiset argumentit

Kuolemanpelon mielettömyys, 830–1094: kuolema on tunnetta loppumista; kuolemanjälkeistä elämää koskevat harhat; kuolemanpelko johtuu elämän pitkittämisen halusta; kuolemanjälkeisen elämän rangaistusmyytit; onnettoman elämän syyt

→ Johtopäätös: elämään ei tule ripustautua eikä kuolemaa tule pelätä

Lucretius ja kuolemanpelon turhuus

Lucretius

Materialistinen ihmiskäsitys

- Ihminen ja koostuu vain atomeista
- Ajattelu pohjimmiltaan aineellinen prosessi

Animus: 'henki'; 'järki'; 'mieli'; *anima*: 'elollisuus'; 'elon henkäys'

Animus ja *anima* ovat yhteydessä toisiinsa ja ihmiskehoon sekä kuolevaisia

Lucretius ja kuolemanpelon turhuus

Lucretius

Säkeet 41–93

Kuolemanpelko on haitallinen ilmiö

Seurauksia: kuoleman tai kuolemanpelon kieltäminen; ahneus, kunnianhimo; kauna; omituiset tavat (mm. uhraaminen, hautaamistavat)

Estäminen vaatii ymmärrystä (epikurolaisuus)

Lucretius ja kuolemanpelon turhuus

Lucretius

Säkeet 830–869

Kuolema ei aiheuta itsessään tuskaa

→ Ei tuskaa ennen syntymää = *symmetria-argumentti* (ks. Warren 2001)

Jos ihminen syntyisi uudelleen, ei voisi muistaa mitään aiemmasta

"Kuolema = ei olisi ikinä syntynyt"

Lucretius ja kuolemanpelon turhuus

Lucretius

Säkeet 870–893

Sureminen ja juhlallinen hautaaminen turhaa

→ Kuolleella ei ajattelua eikä tunteita (ts. ikuinen rauha)

→ Ongelmallinen ajatus: sureminen on tärkeää

Inhorealisticia esimerkkejä ruumiiden kohtaloista: ruumiit mätänevät, linnut raatelevat ja pedot pureskelevat niitä; ruumiita poltetaan rovioilla; niitä upotetaan tukahduttavaan hunajaan, jonka jälkeen ruumiit asetetaan jäisen ja korkean kiven päälle kylmän kangistamiseksi. Maamassat musertavat ruumiit painon.